

Motion till riksdagen 2024/25:3288

av **Malin Östh m.fl. (V)**

med anledning av skr. 2024/25:35 Riksrevisionens rapport om bildandet av Svevia och Infranord

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ges i uppdrag att genomföra uppföljning av Svevias och Infranords produktivitetsutveckling samt Trafikverkets beställarkompetens och kunskap om järnvägsanläggningen i syfte att återrapportera till riksdagen och tillkännager detta för regeringen.

1 Bakgrund

Riksdagen beslutade för över tio år sedan att bolagisera verksamheterna Vägverket Produktion och Banverket Produktion och bilda de två statliga aktiebolagen Svevia AB och Infranord AB. Avsikten var att bolagiseringarna bl.a. skulle leda till bättre konkurrens, ökad produktivitet och effektivitet, vilket skulle leda till lägre priser och bättre kvalitet på marknaden. Riksdagen förväntade sig även att bolagiseringarna skulle bidra till att utveckla Trafikverkets beställarkompetens.

Riksrevisionen har i rapporten Bildandet av Svevia och Infranord – bristfälligt infriade intentioner (RiR 2024:10) granskat konsekvenserna av att bilda bolagen Svevia och Infranord. Syftet med granskningen har varit att bedöma om bolagiseringarna uppfyllt riksdagens intentioner.

Riksrevisionen bedömer att båda bolagens produktivitet har utvecklats svagt positivt och att de har svårt att nå flera av sina ekonomiska mål sedan de bildades. Vidare anser myndigheten att Trafikverkets beställarkompetens behöver utvecklas. Sammantaget konstaterar Riksrevisionen att regeringens styrning inte säkerställer riksdagens intentioner med bolagiseringen. Med anledning av dessa brister lämnar Riksrevisionen en rad rekommendationer till både regeringen och Trafikverket.

2 Regeringen avser inte att vidta åtgärder med anledning av Riksrevisionens rapport

Av skrivelsen framgår att regeringen helt eller delvis delar flera av de bedömningar som Riksrevisionen gör i rapporten. Man delar dock inte myndighetens slutsats att styrningen av Svevia och Infranord inte säkerställer att riksdagens intentioner uppfylls. Inte heller delar man myndighetens uppfattning att processen för fastställande av ekonomiska mål är bristfällig. Regeringen avser inte att vidta några särskilda åtgärder med anledning av Riksrevisionens rapport och rekommendationer.

3 Bolagiseringar och privatiseringar inom underhållet är ett marknadsmisslyckande

Vänsterpartiet anser att Riksrevisionens rapport är ännu ett exempel på utvärdering eller utredning som visar på de brister som uppstått sedan den statliga transportinfrastrukturen genomgått stora organisatoriska förändringar genom bolagisering och privatisering. Inte minst märks detta inom järnvägssystemet där detta marknadsmisslyckande lett till en splittrad organisation, som i kombination med bristande statliga satsningar inte längre förmår att leverera en fungerande och pålitlig tågtrafik för resenärer, näringsliv och klimatet. Vänsterpartiet anser därför att helhetsansvaret för den svenska järnvägen bör samlas i en gemensam statlig organisation, Järnväg Sverige, där järnvägsunderhållet genomförs av staten i egen regi. Avregleringar och privatiseringar inom järnvägen måste ersättas med ett gemensamt och sammanhållet järnvägssystem som sätter resenären och transportköparen i centrum. En väl fungerande infrastruktur är också avgörande för ett starkt totalförsvar, där stabila och pålitliga transporter på järnväg är viktigt för både det civila och det militära försvaret. I vår motion En järnväg för framtiden (2024/25:193) föreslår vi vår satsning Järnväg Sverige.

Vänsterpartiet anser att det är anmärkningsvärt att regeringen inte har för avsikt att vidta några åtgärder med anledning av Riksrevisionens rapport. Vi anser att Riksrevisionens granskning med tydlighet visar att det finns brister med nuvarande marknadsmisslyckande, att de intentioner som riksdagen hade med bolagiseringarna inte har uppnåtts och att detta därför tydligare behöver belysas och följas upp för att uppnå effektivare och bättre investeringar och underhåll av vägar och järnvägar. En av de intentioner som riksdagen hade med bolagiseringarna var att lägre priser skulle uppnås på marknaden till följd av ökad produktivitet och effektivitet i dessa bolags verksamheter. Så har inte blivit fallet. Riksrevisionen konstaterar även att konkurrensen i form av antalet budgivare i upphandlingarna endast blivit bättre på en av de fyra delmarknaderna. I genomsnitt har endast antalet anbud på delmarknaden Investering järnväg ökat, men på de övriga tre delmarknaderna (Investering väg, Underhåll väg och Underhåll järnväg) varierar antalet bud per upphandling och ingen trend är möjlig att se.

Riksrevisionen konstaterar också att i upphandlingar med betydande skillnader i anbudspriser mellan vinnarna och deras närmaste konkurrenter är skillnaden störst på delmarknaden Underhåll järnväg. På denna delmarknad lägger vinnarna i genomsnitt ett anbudspris som är 34 procent lägre än det näst bästa budet. Riksrevisionen konstaterar även att Trafikverket saknar mätbara målsättningar om beställarkompetens samt att Trafikverkets ambition att främja innovation i upphandlingarna inte varit framgångsrik.

Sammantaget anser Vänsterpartiet att detta visar att det finns starka skäl för regeringen att följa upp de brister som enligt Riksrevisionen föreligger såväl hos Svevia och Infranord som i Trafikverkets kompetens. En sådan uppföljning bör sedan återrapporteras till riksdagen.

Regeringen bör ges i uppdrag att genomföra uppföljning av Svevias och Infranords produktivitetsutveckling samt Trafikverkets beställarkompetens och kunskap om järnvägsanläggningen i syfte att återrapportera till riksdagen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Malin Östh (V)

Andrea Andersson Tay (V)

Kajsa Fredholm (V)

Hanna Gunnarsson (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Håkan Svenneling (V)